

עג.

א. לדברי האומר מקלקל בחבורה פטור וכו'.

הקשו התוס', הלא רבי שמעון הוא הסובר מקלקל בחבורה חייב, ולפי מה שסברה הגמ' שאין שום תיקון בשחיטה זו, א"כ אף לר"ש צריך להיות פטור, שהרי הוא פוטר במלאכה שאינה צריכה לגופה, וא"כ יקשה לכולי עלמא, ומדוע הקשתה הגמרא רק למ"ד מקלקל בחבורה פטור, והניחו בקושיא. ותירץ השפת אמת, שיש חילוק בין פטור מקלקל לפטור מלאכה שאינה צריכה לגופה, שבמקלקל אף אם הוא טועה וחושב שזה תיקון, יפטר כיון שלמעשה היה זה קלקול. משא"כ לענין מלאכה שאינה צריכה לגופה, אם הוא חשב שהיא צריכה לגופה, אז אף אם באמת אינה צריכה לגופה חייב. ולכך כאן שחשב שקרבן כשר הוא, אף שאנו יודעים שהוא פסול, הרי זה חשוב צריכה לגופה, ומכל מקום הוא מקלקל, כיון שלמעשה לא תיקן בזה כלום.

ב. שחטו שלא לאוכליו חייב מה תיקן

העיר המהרש"א, מדוע לא הקשתה הגמרא מה תיקן בדיון שחטו שלא לשמו. ותירץ שברישא שמדובר בעקר הקרבן מפסח לשלמים, ודאי יש בזה תיקון של פסול שלמים, שלא יתחייב על נותר שלו כדיון נותר של פסח אלא כדיון שלמים, אבל בסיפא, שגם מתחילה היה פסח, וגם עתה הוא פסח, הקשתה הגמרא מה תיקן.

ג. שחטו ונמצא בעל מום חייב

הקשה הזרע אברהם (להג"ר מנחם זעמבא, סי' ו', אות כ'), שהרי מבואר להלן (יז.) שפסח טעון ביקור, וכיון שנמצא בעל מום על כרחך שלא ביקרוהו, ואם כן גם אם לא היה נמצא בעל מום צריך להיות חייב, שהרי בתוס' בסוכה (מב. ד"ה שאינו) מבואר שהביקור מעכב בדיעבד, שאם שחטו בשבת תמיד שאינו מבוקר, אף אם נמצא תם, חייב חטאת. וכתב שיש להעמיד דין זה בפסח שני שאינו טעון ביקור, לכך רק אם נמצא בעל מום חייב. וע"ש עוד מה שכתב ליישב על פי זה.

ד. שמוציאו מידי אבר מן החי

פירש רש"י, לבני נח, שאם אכלו אינו נהרג. ובטורי אבן (חגיגה יג.) הוכיח מכאן שאין בני נח מוזהרים על איסור ולא ידבק, שאם היו מוזהרים באיסור דלא ידבק, א"כ עדיין לא תיקן כלום, לפי שעדיין אסור לבני נח מדין ולא ידבק. אולם רבינו חננאל פירש באופן אחר, שאם היה אוכל לפני שחיטה היה חייב משום אבר על כזית בשר גידים ועצמות, וכשנשחטה הרי היא כנבילה שאינו מתחייב עד שיאכל ממנה כזית בשר. ויש לעיין מדוע רש"י לא פירש כך, עד שהוצרך לפרש שהתיקון הוא רק לבני נח.

וביאר הצ"ח, על פי המבואר בחולין (קג.), שבהמה בחייה אינה עומדת לאברים, ומבואר מדברי הרמב"ם (מאכלות אסורות פ"ה ה"ה) שמפני זה אם היתה טריפה קודם שנטל האבר, לא חל עליה איסור אבר מן החי, לפי שאינו חל על האיסור טריפה. ויש לומר שכמו כן איסור אבר מן החי לא יחול על איסור קדשים, ונמצא שכלפי ישראל לא תיקן כלום במה שהוציאו מידי אבר מן החי, שהרי מחמת הקדשים לא חל איסור אבר מן החי. ולגבי בני נח שאין להם איסור קדשים, אכן חל איסור אבר מן החי, וכששחטו תיקן איסור זה.

ה. בדמיו אין אבל בגופו לא

פירש רש"י, אבל איהו גופיה לא אמר דיקרב עולה, ואע"פ שמקריבו לעצמו, אלמא גזירה לאחר כפרה שנתכפר באחר, אטו לפני כפרה. ודייק הרש"ש מכך שנקט רש"י 'עולה', שראיית הגמרא היא רק מרבי יהושע ולא מת"ק. וביאר שמתנא קמא אין להביא ראיה, לפי שאפשר לומר שמה דבדמיו אין ובגופו לא, הוא משום שאין קרבן יחיד עצמו משתנה לקרבן ציבור, אבל לרבי יהושע, מדוע אינו יכול להביא הקרבן גופו לעולה, אלא ודאי הוא משום גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה.